

Hur hanteras olycksfall i skolan?

– en kvalitativ studie om elevers och lärares uppfattningar om samt upplevelser av den olycksfallshantering som sker i samband med idrott och hälsa.

Anna Lindgren, Teresa Sjölin

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Examensarbete XX:2006
Utbildningsprogram: 2003-2006
Seminariehandledare: Pia Lundquist Wanneberg
Handledare: Pia Lundquist Wanneberg

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka elevers och lärares uppfattningar om samt upplevelser av den olycksfallshantering som sker i samband med idrott och hälsa.

För att uppnå syftet har vi besvarat följande frågeställningar:

- Vad händer vid ett omhändertagande av olycksfall och hur ser elever och lärare på det?
- Finns förutsättningar för omhändertagande av olycksfall vad gäller resurser, kunskap och utbildning hos lärare och elever?
- Hur skulle lärare och elever önska att ett omhändertagande av olycksfall såg ut?

Metod

För att besvara våra frågeställningar har vi gjort en kvalitativ undersökning genom att intervjua fem gymnasieelever och två lärare i idrott och hälsa.

Resultat

Resultatet av vår undersökning visar att både elever och lärare är av den uppfattningen att det är eleverna själva som till stor del ska kunna ta hand om ett olycksfall. Eleverna anser att det är skolans och framförallt idrottslärare samt skolsköterskans ansvar att undersöka och ta hand om en skadad elev. Eleverna talar om vikten om att läraren känner sig trygg i sin kunskap. Lärarna berättar att de känner sig trygga med den kunskap de har. Resultatet visar även att eleverna anser att lärarnas utbildning och kunskap inom området skador är viktig. Lärarna själva upplever att de har tillräcklig utbildning och kunskap och de känner sig trygga med den kunskap de har.

Slutsats

Vår slutsats av denna undersökning är att elever samt lärare har många upplevelser och uppfattningar om olycksfallshantering som sker i samband med idrott och hälsa. Skolan bör bistå lärarna i idrott och hälsa med resurser samt fortbildning inom olycksfallshantering samt i det förebyggande arbetet. Det är sedan lärarna i idrott och hälsa som har ansvar över eleverna och är de personer som ska se till att minimera olycksfallen i skolan och stå för ett idealt omhändertagande.

Innehållsförteckning

1 Inledning	s. 1
1.1 Introduktion	s. 1
1.2 Forskningsläge	s. 1
1.2.1 Omfattning och omständigheter av skador hos barn och ungdomar	s. 1
1.2.2 Arbetsmiljö, trygghet och skolans ansvar	s. 4
1.2.3 Skadeförebyggande arbete	s. 6
1.2.4 Sammanfattning av forskningsläge	s. 8
1.3 Syfte och frågeställningar	s. 8
1.4 Metod	s. 8
1.4.1 Metodval	s. 8
1.4.2 Urval	s. 8
1.4.3 Procedur	s. 9
1.4.4 Validitet och reliabilitet	s. 10
2 Resultat	s. 11
2.1 Frågeställning 1 – Omhändertagande	s. 11
2.1.1 Konkret	s. 11
2.1.2 Generellt	s. 14
2.2 Frågeställning 2 – Förutsättningar	s. 16
2.2.1 Resurser	s. 16
2.2.2 Utbildning och kunskap hos lärarna	s. 17
2.2.3 Utbildning och kunskap hos eleverna	s. 18
2.3 Frågeställning 3 - Idealt omhändertagande	s. 19
2.3.1 Ansvar	s. 19
2.3.2 Trygghet och kunskap	s. 20
2.3.3 Resurser	s. 20
3 Sammanfattande diskussion	s. 23
3.1 Sammanfattande diskussion frågeställning 1 – Omhändertagande	s. 23
3.2 Sammanfattande diskussion frågeställning 2 – Förutsättningar	s. 25
3.3 Sammanfattande diskussion frågeställning 3 – Idealt omhändertagande	s. 27

3.4 Slutsats	s. 29
3.5 Fortsatt forskning	s. 29
4 Käll- och litteraturförteckning	s. 30

Bilagor

Bilaga 1 – Missivbrev

Bilaga 2 – Frågeområden, intervju

Bilaga 3 – Enkät

Bilaga 4 – Litteratursökning

1 Inledning

1.1 Introduktion

Uppslaget till denna uppsats kom från vårt intresse av hur olycksfallhantering ser ut i skolan. Vi vill ta reda på hur lärare hanterar olycksfall och framförallt lärare i Idrott och Hälsa eftersom de ska vara utbildade inom området. Vi anser att det är en viktig och intressant del av skolan att undersöka inför vår kommande lärarroll. Intresset inbegriper även på hur eleverna upplever omhändertagandet av ett olycksfall och hur de uppfattar lärarens agerande. Vi har även funderat kring vilka förutsättningar som finns på skolan för att kunna ta hand om olycksfall på ett tillfredställande sätt. Med förutsättningar menar vi resurser på skolan och kunskap samt utbildning hos lärare och elever. Vi har en tydlig bild av hur ett idealt omhändertagande av olycksfall bör se ut. Vi vill därför undersöka elevers och lärares bild av detta. Vi anser att skolan har ett ansvar över eleverna vad gäller skaderisker och att skolledningen bör arbeta aktivt inom detta område. De bör se till att det finns goda förutsättningar för ett omhändertagande samt förebyggande åtgärder. Beroende på vad resultatet visar hoppas vi att studien kan hjälpa lärare att bli medvetna om sitt agerande och sin kunskap inom området skador. Vi anser att en av lärarens många uppgifter är att elever ska känna sig trygga i skolan och vi ser omhändertagandet av olycksfall som en viktig del av detta.

1.2 Forskningsläge

Den forskning vi har tagit del av inför vår undersökning tar upp omfattningar och omständigheter av skador hos barn och ungdomar, arbetsmiljö och trygghet och ansvar i skolan samt skolans ansvar och skadeförebyggande arbete. Detta perspektiv är intressant för att försöka ta reda på vad som påverkar olika olycksfallssituationer och omständigheter kring detta.

1.2.1 Omfattning och omständigheter av skador hos barn och ungdomar

Folkhälsovetaren Ewa Menckel har redigerat skrifter insamlade från forskare och praktiker från hela landet, *”Skololycksfall och skolans uterum – fakta, forskningsfrågor och förebyggande exempel”*. Denna skrift är en sammanfattning av den kunskap som finns om

skololycksfall och skolans uterum. I skriften framgår att det varje år skadas uppskattningsvis 35000 elever i skolan så allvarligt att de måste uppsöka sjukhus, vårdcentral eller dylikt.¹

Henrik Nordin, byrådirektör för Arbetarskyddsstyrelsen, menar i Menckels skrift att tyngdpunkten för elevolycksfallen förskjuts från olyckor som sker under rast till olyckor som sker under lektioner i idrott och hälsa och denna tydligast bland flickorna. Olyckor som sker under rast dominerar på lågstadiet och fortsätter att vara ett stort problem på mellanstadiet.²

En annan studie som har undersökt elevskadors omfattning på lektioner i idrott och hälsa har Rikard Karlsson, lärare i idrott och hälsa, genomfört under år 1997. Karlssons studie ”Elevskador i idrott och hälsa” är ett resultat som baserades på svaren från 366 högstadieelever. Syftet med studien var att undersöka vilken omfattning elevskador under lektioner i idrott och hälsa har och studera omständigheterna kring dessa skadetillfällen. Rikard Karlsson definierar skador som ”de funktionsnedsättningar som uppstår plötsligt och oförutsett och som drabbar elever under lektionstid”. Funktionsnedsättningarna ska innebära att eleverna måste avbryta pågående idrottslektion och eleverna ska inte kunna återgå till pågående lektion efter en stunds vila.³

Resultatet av Karlssons studie visar att 16 % av eleverna skadade sig på en lektion i idrott och hälsa någon gång under höstterminen. Den mest skadedrabbade kroppsdelens var knäna och därefter vrister och fingrar. Den vanligaste typ av skada var stukningar och mjukdelsskador. Karlsson hävdar att det i svenska medier har debatterats om huruvida vissa moment i idrott och hälsa är mer olycksdrabbade än andra. Enkätstudien visar att bollidrott, lagidrotter och idrottsgrenar där kroppskontakt är tillåtet står för mer än hälften av alla skador. Därefter kommer friidrott och gymnastik.⁴

Även folkhälsovetarna Lucie LaFlamme och Ewa Menckel har intresserat sig för elevskador i ett forsknings- och utvecklingsprojekt, ”*Elever skador & skolmiljöer – skademönster och risksituationer*”. Informationen till rapporten har samlats in från 79 st intresserade skolor under läsåret 1996/97. Under detta läsåret har 1094 st skador registrerats. Syftet med denna

---

¹ Ewa Menckel, ”Skololycksfall och skolans uterum – fakta, forskningsfrågor och förebyggande exempel” (Stockholm: SB Offset, 1994), s. 5.

² Ibid., s. 20.

³ Rikard Karlsson, ”Elevskador i idrott och hälsa” *Tidskrift i gymnastik och idrott*, 8 (1997), s. 16.

⁴ Ibid., s. 15ff.

utbildnings- och faktarapport är bl.a. att öka kunskapen om elevskadornas uppkomstbetingelser och att belysa hur skador kan förebyggas.⁵

Denna undersökning visar att de flesta av skadorna inträffade i klasserna 1-6 och i gymnasiet. Vad gäller vanligast skadad kroppsdel är det huvudet, följt av fingrar och händer, fot/vrist och tår. De flesta skador inträffar i idrottslokalen och nästan lika många skador inträffar på skolgården. Den vanligaste rapporterade skadetyper är sårskada, följt av stukning/vrickning och fraktur.⁶

Undersökningen visar att en tredjedel av skadorna har skett under rastaktivitet och något färre under bollspel- och friidrottsaktivitet. Skadan som har skett i samband med idrott har oftast inträffat inomhus och i närvaro av en vuxen. Undersökningen visar att den aktivitet där flest skador har inträffat var under bollspel.⁷

Universitetsläkarna Erik Bergström och Ulf Björnstig har genomfört en studie om omständigheter och omfattning av skador hos barn och ungdomar som presenteras i artikeln ”Epidemiology and clinical features of 307 cases registered at hospital during one school year”. Syftet med denna studie var att analysera spridningen och konsekvenserna av skador som sker i skolan och försöka finna individuella samt miljöbaserade riskfaktorer bland de elever som har skadat sig. Studien är en del av en större skaderegistrering vid Umeå sjukhus. Totalt 13733 elever, i åldern 7-19 år, från 60 olika skolor år har undersökts under ett skolår.⁸

Studien visar att idrottshallen och skolgården var de platser där flest skador inträffade. De flesta skador uppstod under idrottsaktiviteter. Antalet idrottsrelaterade skador ökar med elevernas ålder samt olika nivåer gällande den fysiska utvecklingen då aktiviteterna kan bli för krävande för en del elever. Ju äldre eleverna blir desto mer tydliga är dessa skillnader i den fysiska utvecklingen.⁹

---

⁵ Lucie LaFlamme, Ewa Menckel, ”Elever skador & skolmiljöer – skademönster och risksituationer” (Stockholm: Folkhälsoinstitutet, 1998), s. 4ff.

⁶ Ibid., s. 16f.

⁷ Ibid., s. 21ff.

⁸ Erik Bergström, Ulf Björnstig, ”Epidemiology and clinical features of 307 cases registered at hospital during one school year”, *Scand J Prim Health Care*, 1991; 9: 209-16, s. 209.

⁹ Ibid., s. 211ff.

Vidare visar studien att de yngre eleverna skadas oftast under lek och förflyttningar utomhus. Den aktivitet där idrottsskador visade sig vara vanligast förekommande är gymnastik, fotboll och basket. Den vanligaste skadan var fallskador som uppstår när eleverna springer, går eller står. De övre extremiteterna är mest skadedrabbade men den vanligaste typ av skada var ankel- och vristskador. Knappt hälften av skadorna har varit så allvarliga att eleven har varit hemma från skolan i två dagar eller mer.¹⁰

Ytterligare en undersökning har genomförts om omständigheter och omfattning av skador hos barn och ungdomar av läkarna Bo Jacobsson, Hanne Bek-Jensen och Bjarne Jansson. De har gjort en undersökning om skololycksfall som presenteras i artikeln "One year's incidence of school accidents and their severity in a Swedish municipality". Syftet med denna undersökning var bl.a. att bestämma och registrera olycksfall och dess allvarlighetsgrad och att sedan beräkna storleken av skololycksfallen i jämförelse med alla olycksfall. Undersökningen är gjord i Falköping under ett års tid på 4882 elever i åldern 7-19 år.¹¹

I denna studie står skololycksfallen för 5 % av alla olycksfall av Falköpings population. I åldersgruppen 7-19 år sker 30 % av alla olycksfall i skolan. Nästan hälften av alla skololycksfall inträffade under idrottslektionerna och en mindre del under rastaktiviteter.¹²

1.2.2 Arbetsmiljö, trygghet och skolans ansvar

LaFlamme och Menckel menar i sin rapport att skolan är intressant ur folkhälsosynpunkt eftersom en stor del av de skador som drabbar barn och ungdomar i skolåldern inträffar där. Skolan är också intressant ur ett arbetsmiljöperspektiv eftersom alla elever från sex år och uppåt omfattas av arbetsmiljölagen sedan 1991. Detta innebär att även elever omfattas av de föreskrifter om arbetsmiljön som finns och att skador bland elever i skolan kan betraktas som en arbetsmiljöfråga på samma sätt som skador bland vuxna i arbetslivet. I och med arbetsmiljölagens utvidgade tillämpningsområde blev de svenska skolorna med sina tillsammans 1,2 miljoner elever en av våra största arbetsplatser.¹³

---

¹⁰ Erik Bergström, Ulf Björnstig, s. 211ff.

¹¹ Bo Jacobsson, Hanne Bek-Jensen, Bjarne Jansson, "One year's incidence of school accidents and their severity in a Swedish municipality", *Scand J Prim Health Care*, 1986; 4:213-7, s. 213.

¹² Ibid., s. 215f.

¹³ Lucie LaFlamme, Ewa Menckel, s. 9.

LaFlamme och Menckel diskuterar även i sin rapport om att skolan är elevers arbetsmiljö och är oftast deras första kontakt med ett vuxet arbetsliv. Därför är det viktigt att den plats där de tillbringar en stor del av dagen och sin uppväxt representeras av en god miljö. Detta för att de ska kunna utvecklas både intellektuellt och socialt och där de inte skadas eller riskerar att skadas.¹⁴

Ewa Menckel hävdar även i skriften ”*Skololycksfall och skolans uterum – fakta, forskningsfrågor och förebyggande exempel*” att skolan med ca 1,5 miljoner elever och anställda är Sveriges största arbetsplats. Eftersom eleverna har skolplikt och därmed inte kan välja sin arbetsplats är det särskilt viktigt att de har en säker och trygg arbetsmiljö.¹⁵

Även universitetslektorn, Anne Hammarström, har intresserat sig för arbetsmiljöfrågor hos barn och ungdomar. Hon redogör i Menckels skrift för olika kännetecken av ett bra arbetsmiljöarbete bland skolelever där ett rapporteringssystem för skador och tillbud är ett av dessa. Ett annat kännetecken av ett bra arbetsmiljöarbete är ett handlingsprogram för att minska idrottsskadorna. Handlingsprogrammet omfattar delad undervisning i flick- och pojkgrupper, hälsoinriktning istället för prestation, ordentlig uppvärmning, bra gymnastikskor, mjukare bollar m.m. Hammarström menar att en förutsättning för detta är en kunnig och engagerad skolläda som tar sitt ansvar som arbetsgivare.¹⁶

En annan studie som berör arbetsmiljö, trygghet och skolans ansvar har genomförts av regeringen som överlämnade propositionen ”*Hälsa, lärande och trygghet, Regeringens proposition 2001/02:14*” till riksdagen 11 oktober, 2001. I denna proposition presenterar regeringen sin bedömning av elevhälsa som ett eget verksamhetsområde där skolhälsovård, elevvård och specialpedagogiska insatser ingår. Skador och olycksfall bland barn och ungdomar utgör en framträdande orsak till såväl lindrig som allvarlig sjuklighet liksom dödsfall. En stor del av dessa skador uppstår under skoltiden.¹⁷

I regeringens proposition diskuteras det om att skolan är en plats för lärande och utveckling. All personal på skolan har ett ansvar att i samförstånd och i samarbete med elever och föräldrar skapa en lärande miljö med syfte att varje elev ska nå de mål som uttrycks i skollag,

---

¹⁴ Lucie LaFlamme, Ewa Menckel, s. 5.

¹⁵ Ewa Menckel, s. 7.

¹⁶ Ibid., s. 30.

¹⁷ Regeringens proposition 2001/02:14, ”*Hälsa, lärande och trygghet*” (Stockholm, 2001), s. 9.

läroplaner och kursplaner. Skolan måste sträva efter att ge elever social gemenskap och trygghet.¹⁸

Även statens offentliga utredningar, SOU, har genom ett beslut vid regeringssammanträde 2001 tillkallat en delegation med uppdrag att se över och arbeta med frågor om barns rätt till en stimulerande, trygg och säker uppväxtmiljö. Uppdraget var att kartlägga vilka skador och olycksfall som drabbar barn och ungdomar samt vilka barn och ungdomar som drabbas med hänsyn till ålder, kön och bostadsform.¹⁹

SOU menar att vissa krav kan ställas på de miljöer där barn och ungdomar vistas i och det handlar då bl.a. om säkerhet och trygghet. Men även krav på stimulans och möjlighet till både vuxenkontakter och umgänge med kamrater och jämnåriga kan ställas. Vuxna som planerar barns och ungdomars miljöer utgår ofta från egna referensramar, men det finns en inneboende konflikt mellan de vuxna och barnens bilder av hur miljöerna skall utformas. Ungdomars miljöer omfattar bl.a. skolan.²⁰

Vidare menar SOU att barn lever i en värld som de själva har liten makt över och där vuxna sällan tar hänsyn till deras åsikter. Därför är de särskilt sårbara för skador. Barnens omgivning är i huvudsak konstruerad efter vuxnas behov. Endast få platser är designade efter eller i samråd med barn.²¹

1.2.3 Skadeförebyggande arbete

Statens offentliga utredningar, SOU, menar att ett stort antal faktorer påverkar skaderisken inom idrottsskador, enskilt eller i samverkan. Bl.a. kan utövarens egna fysiska kapacitet eller utveckling och psykiska tillstånd påverka; vilken skyddsutrustning som används, efterlevnad av regelverk, domarens tolkning av regler och ledares kunskaper om förebyggande av idrottsskador. Vidare anser SOU att kunskap om förebyggande måste finnas hos ledare, aktiva och föräldrar inom barn- och ungdomsidrotten. De som är närmast barnen har stor möjlighet att påverka skadeförebyggandet och det är därför viktigt att den kunskap som samlas in om

---

¹⁸ Regeringens proposition, s. 12.

¹⁹ Barnsäkerhetsdelegationen, ”Från barnolycksfall till barns rätt till säkerhet och utveckling”, Statens offentliga utredningar, (Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB, 2003), ur förord.

²⁰ Ibid., s. 231.

²¹ Ibid., s. 115.

idrottsskador förmedlas till dem som ansvarar för barn och ungdomsidrott. Detta för att kunna öka riskmedvetenheten.²²

LaFlamme och Menckel anser att det skadeförebyggande arbetet är ett viktigt arbete och kräver både kunskap och insikt samt uthållighet och samverkan. Arbetet kan läggas upp och riktas på olika sätt mot den fysiska miljön, det sociala sammanhanget och/eller enskilda individer inom eller utanför skolan. Detta kan göras med omedelbar verkan eller ur ett långsiktigt perspektiv. Det gemensamma målet är dock att förebygga elevskador som sker i skolan och främja elevers hälsa och säkerhet.²³

Även Bergström och Björnstig talar om förebyggande arbete för barn och ungdomar och hävdar i sin artikel att det förebyggande arbetet av skador under skoltid bör fokuseras till att minska de tävlingsrelaterade idrotterna samt bollspel och istället mer rikta in sig på organiserad aktivitet i lekform för de yngre barnen med vuxen övervakning på skolgården. De menar att man bör välja mjukare material till golven på skolan och på skolgården för att minska antalet skador.²⁴

Jacobsson, Bek-Jensen och Jansson har i sin artikel gett förslag till förebyggande arbete i skolan. De menar att olika idrottsaktiviteter, idrottsutrustning och idrottshallar borde med tanke på olycksfallsrisken bli kontrollerad regelbundet. För att minska olycksfallen under rastaktiviteter menar de även att en bättre övervakning troligtvis är den bästa förebyggande metoden.²⁵

Enligt SOU finns det i planen för idrottslärarutbildningen inget uttryckligen skrivet om att utbildningen ska innehålla kunskap om hur idrottsskador kan förebyggas. Det förebyggande arbetet bör prioriteras eftersom många av de skador som drabbar elever inträffar i samband med idrott. Skolan når alla barn vilket är av stor betydelse för att på lång sikt lyckas med att minska idrottsskadorna. Barnsäkerhetsdelegationen anser att det bör framgå i målen för idrottsutbildningen att kunskap om hur idrottsskador kan förebyggas ska ges.²⁶

---

²² Ibid., s. 339.

²³ Lucie LaFlamme, Ewa Menckel, s. 38.

²⁴ Erik Bergström, Ulf Björnstig, s. 215.

²⁵ Bo Jacobsson, Hanne Bek-Jensen, Bjarne Jansson, s. 216.

²⁶ Barnsäkerhetsdelegationen, s. 341ff.

1.2.4 Sammanfattning av forskningsläge

Tidigare studier visar att olycksfall och elevskador är vanligt förekommande i skolan och då framförallt i samband med idrottsaktiviteter. Bollspel har visat sig vara den aktivitet där flest skador inträffar. Det har även visat sig att arbetsmiljön i skolan är viktigt då skolan är en av Sveriges största arbetsplatser och att trygghet är en viktig faktor för elevers utveckling och lärande. De tidigare studierna är kvantitativa och vi vill därför genomföra en kvalitativ studie för att undersöka lärares och elevers uppfattningar samt upplevelser om olika omständigheter kring olycksfallshanteringen av skador. Detta för att vi anser att en av lärarnas många uppgifter är att elever skall känna sig trygga i skolan och vi ser olycksfallshanteringen som en av dessa uppgifter.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka elevers och lärares uppfattningar om samt upplevelser av den olycksfallshandling som sker i samband med idrott och hälsa.

För att uppnå syftet har vi besvarat följande frågeställningar:

- Vad händer vid ett omhändertagande av olycksfall och hur ser elever och lärare på det?
- Finns förutsättningar för omhändertagande av olycksfall vad gäller resurser, kunskap och utbildning hos lärare och elever?
- Hur skulle lärare och elever önska att ett omhändertagande av olycksfall såg ut?

1.4 Metod

1.4.1 Metodval

Vi har valt att göra en kvalitativ undersökning genom att intervjua gymnasieelever samt lärare i Idrott och hälsa. Vi har valt intervjuer som metod utifrån undersökningens syfte där vi vill ta reda på vad elever samt lärare tycker om olycksfallshandling i skolan och vad de har för erfarenheter samt uppfattningar kring detta. För att besvara våra frågeställningar har vi under intervjuerna använt oss av frågeområden (se bilaga 2).

1.4.2 Urval

Vi har intervjuat fem gymnasieelever samt två lärare i Stockholms kommun. För att undvika ett slumpmässigt urval till intervjuerna använde vi oss av enkäter till eleverna som ett första

steg för att välja ut rätt elever till intervjun, en ”screening”-metod (se bilaga 3). Som ett andra steg har vi valt bort de elever som inte ville delta eller de elever som upp gav att de inte har skadat sig.

Det slutgiltiga urvalet baserades på enkätsvaren och sex elever valdes ut till intervju. Tre av dessa elever kunde inte delta p.g.a. en schemaändring som gjorde att de inte hade möjlighet att träffa oss för intervju. Vi valde därför att intervjua ytterligare två elever för att få fler intervjusvar till vår undersökning.

Urvalskriteriet för lärarna har varit att vi vill intervjua minst två lärare i idrott och hälsa som arbetar på samma skola som de elever vi intervjuar. Efter dessa urval har intervjuerna genomförts.

Angående de forskningsetiska kraven tog vi först kontakt med ansvariga lärare på skolan och fick därefter elevernas godkännande. För elever under 18 år har vi fått målsmans tillstånd. Andra forskningsetiska krav vi har tagit hänsyn till är att intervjuerna har varit frivilliga. Intervjuerna presenteras anonymt i resultatet och eleverna samt lärarna har under hela processen haft möjlighet till att ställa frågor eller avbryta sitt deltagande. Deltagarna har erhållit rättvisande och begriplig beskrivning av undersökningsmetoden och undersökningens syfte.²⁷

1.4.3 Procedur

Ett missivbrev (se bilaga 1) har distribuerats till eleverna och även till deras målsman för de som inte är myndiga. Detta skedde efter att vi fick lärarnas godkännande. Vi har sedan åkt ut till skolan och genomfört enkäterna enligt överenskommelse med lärare och elever. För att minimera bortfall hos eleverna har vi varit på plats när enkäterna fylldes i och har även samlat in dem vid samma tillfälle. För att minimera bortfallet hos lärarna har vi tillfrågat fler lärare än vad som behövdes för vår studie.

Intervjuerna har skett individuellt och vi har använt oss av diktafon vid samtliga tillfällen. Intervjuerna skedde ostörda på olika platser på deras skola. Vi har använts oss av en ostrukturerad intervju med frågeområden. Alla intervjuer har dokumenterats och

---

²⁷ Bo Johansson, Per Olov Svedner, ”Examensarbetet i lärarutbildningen, undersökningsmetoder och språklig utformning”, (Uppsala: Kunskapsföretaget, 2001) s. 23.

transkriberats. Vi har sedan sammanställt dem i resultatet utifrån våra frågeställningar och kategorier.

1.4.4 Validitet och reliabilitet

Eftersom syftet med denna uppsats är att undersöka elevers och lärares uppfattningar om samt upplevelser av den olycksfallshantering som sker i samband med idrott och hälsa, har vi intervjuat elever samt lärare för att få deras syn på detta. Angående validiteten i uppsatsen anser vi att syftet har uppnåtts.

Angående reliabiliteten är den inte lika tillämpbar i en kvalitativ studie som i en kvantitativ studie eftersom vi har använt oss av frågeområden. Vi har inte möjlighet att vidta åtgärder för att mäta reliabiliteten, men vi har redogjort för genomförandet av intervjuerna under stycket procedur. Vi har även försökt genomföra intervjuerna under liknande premisser genom hela undersökningen.

Generaliserbarheten är låg eftersom detta material inte gäller för något annat än dessa intervjuade elever och lärare.

2 Resultat

Resultatet kommer att presenteras utifrån våra frågeställningar. Frågeställningarna har delats in i kategorier för att skapa en bra struktur. Vid intervjuerna använde vi oss av frågeområden (se bilaga nr 2).

2.1 Omhändertagande

För att kunna besvara denna frågeställning har vi frågat eleverna om de olycksfall de har varit med om. Vi ställde frågor om vad som hände, vad läraren gjorde läraren och hur lärarens omhändertagande upplevdes. Vi har även ställt liknande frågor till idrottslärarna. Vi har delat upp frågeställningen i kategorierna: konkret och generellt. Kategorin konkret besvarar vad som hände vid konkreta olycksfall och vad eleverna samt lärarna tycker om det. Kategorin generellt besvarar vad de tycker generellt om olycksfallshantering.

2.1.1 Konkret

Under intervjuerna framgick det att eleverna skadar sig i skolan och till stor del under idrotten. Även lärarna har erfarenhet av olycksfall som sker i skolan.

De flesta av eleverna som vi har intervjuat har erfarenhet av lärares eller skolsköterskans omhändertagande. Det framgick dock att en elev tog hand om sina egna olycksfall och skador. Eleven berättar att han blödde näsblod efter ett fall på en lektion där idrottsläraren inte var närvarande. Eleven säger att det var under uppvärmning eller så var läraren borta någonstans. ”Det var ingen som hjälpte mig så jag gick ut själv och tvättade av mig och så där.”

Eleven berättar även att han vrickade foten vid ett annat tillfälle och gick då själv till skolsköterskan där foten lindades om. Han säger att han inte informerade läraren när han skadade sig och att anledningen till detta var att han inte såg skadan som så allvarlig. Han säger att han inte är en sådan som brukar säga till eller be lärare om hjälp och gjorde därför inte det i någon utav dessa två skador. Han tycker att han kan ta hand om sig själv. Eleven berättar vidare att foten har besvärat honom ett flertal gånger efter den skadan.

En elev som blev omhändertagen av både lärare och skolsköterskan berättar om när hon halkade utanför idrottshallen och slog i armbågen. Eleven berättar vidare att det gjorde så ont så hon inte kunde resa sig upp. Hon skrek då på sin kompis och bad henne hämta

idrottsläraren. Idrottsläraren kom dit och hjälpte eleven upp och in i ett omklädningsrum och sedan ringde han efter skolsköterska då han inte visste vad han skulle göra. Skolsköterskan undersökte armen och frågade om det gjorde ont och sa att det inte kändes som om någonting var brutet. Därefter lindade hon om armen med bandage och sa att eleven kunde komma förbi henne och hämta en värktablett.

Eleven fortsatte resten av skoldagen som vanligt. Skolsköterskan besökte eleven under en senare lektion och frågade hur det kändes varpå eleven svarade att det gjorde väldigt ont. Skolsköterskan sa ”det här är nog ingen fara” och gav eleven en till tablett.

Angående lärarens agerande vid omhändertagandet av detta olycksfall säger eleven att hon tycker att han ändå borde kunna ingripa utan att behöva ringa till skolsköterskan. Eleven säger: ”Det är ju inte alltid hon är där ens.” Hon tycker att läraren borde ha frågat hur det kändes istället.

Angående skolsköterskans agerande vid samma olycksfall berättar eleven att skolsköterskan var helt säker på att det inte var någon fara med armen och rekommenderade inte eleven att uppsöka sjukhus. Skolsköterskan gav eleven sammanlagt två värktabletter efter skadan och detta tyckte inte eleven var positivt. Eleven säger att skolsköterskan borde ha varit mer uppmärksam och undersökt armen lite mer innan hon tog ett beslut om att det inte var någon fara. ”Jag tycker hellre att hon hade sagt att jag skulle söka upp en läkare och röntga eftersom hon kan ju inte se genom min arm om det är nåt eller inte. Och om hon säger att; nej men jag tror absolut inte att det är nåt, då gör ju det att jag tror henne.”

När eleven samma dag träffade en läkare som konstaterade att det var en lös flisa i armen och att hon var tvungen att gipsa den tänkte hon på hur hon fortsatt dagen i skolan som vanligt efter att skolsköterskan sagt att det inte var någon fara med armen. På sjukhuset sa de att hon skulle hålla armen stilla och hon tycker att det skolsköterskan sa till henne hade kunnat förvärra skadan.

Liknande erfarenhet och uppfattning har en annan elev där hon vid en plintövning skadade sig då hon landade på svanskotan. Läraren kände lite på elevens rygg och eleven gick sedan till skolsköterska där hon undersökte ryggraden. Eleven blev inte hänvisad till sjukhus eller liknande utan skolsköterskan sa att det inte var någon fara.

När vi frågar eleven om vad hon tycker om omhändertagandet när hon skadade svanskotan svarar hon: ”Det är så att man kanske borde ha kollat upp det liksom redan då. Kanske åkt och röntgat eller nåt, till nån specialist.” Eleven tycker att skolan, skolsköterskan eller idrottsläraren, kanske kunde ha gjort mer med tanke på att hon var så pass liten då. Hon tycker att det är så pass allvarligt att slå i ryggen och att de därför borde ha tagit det mer på allvar. Eleven berättar att hon fortfarande besväras lite av skadan, men att hon inte har kollat upp det.

Eleven har även skadat knäet vid en lektion där hon halkade under löpträning. Eleven berättar att det gjorde väldigt ont och knäet svullnade upp. Läraren lade ett förband och sedan is på detta. Om knäskadan berättar eleven att läraren lade förband på knäet men att hon inte fick någon rekommendation om att uppsöka sjukhus eller liknande. Eleven besväras fortfarande av knäet vid löpning eller långa promenader.

En annan knäskada skedde under en innebandymatch där en elev vred sitt knä ur led. Eleven skrek till och idrottsläraren sprang fram till eleven. Läraren avbröt lektionen och sa åt eleven att lägga sig ned och slappna av. Läraren förklarade vad han gjorde när han lade knäet till rätta och lindade om knäet. Sedan hjälpte han eleven upp och såg till att skolsköterskan kom dit med kryckor.

Eleven tycker att det är viktigt att man känner sig trygg på idrottslektionerna och att idrottsläraren kunde hjälpa honom. ”Det kändes tryggt att idrottsläraren kunde sin grej, att han kunde, visste hur man skulle fixa tillbaka knäskålen. Så därefter kunde jag komma tillbaka till idrottslektionen och veta att han kan om nåt annat skulle hända nån elev eller med mig.”

Samma elev har skadat sig vid ett annat tillfälle och då under en fotbollsturnering i skolans idrottshall som anordnades av fritidsledare. Vid detta tillfälle var det ingen som kunde hjälpa eleven utan ambulans fick tillkallas. Fritidsledaren pratade med eleven och frågade om han skulle göra något men fick till svar att han inte ville ha hjälp om han inte kunde. Eleven fick vänta i 20 minuter på ambulanspersonal som lade knäet till rätta.

”Det kändes jävligt jobbigt att vänta för man sitter och tänker när de ska komma, var är de nu?” Eleven berättar att det känns jobbigt att ingen kan hjälpa en. Vidare berättar han att det kändes bra när han såg ambulanspersonalen och kände sig trygg för att han visste att de kommer att hjälpa honom.

Även lärarna har erfarenhet av olycksfall som har resulterat i att ambulans fick tillkallas. En lärare berättar om en skada som skedde under en lektion när eleverna spelade fotboll. Det var en tjej som kolliderade med två stycken spelare där hon blev klämd mellan dem och hennes smalben gick av. Läraren berättar att det var ganska allvarligt eftersom man kunde se att benet inte låg rätt. Eleven hade väldigt ont och det tog lång tid innan ambulansen kom så läraren lämnade klassen och flyttade över till en annan idrottshall och såg till att eleven mårde ok. Det fanns även en annan lärare på plats som ringde efter ambulans och simpersonal som fann i samma hus hjälpte också till. Läraren tycker att omhändertagandet fungerade bra.

En annan lärare berättar om en tjej som blev påsprungen ute på skolgården. Eleven ramlade och fick den andra personen över sig och detta gjorde att foten hamnade under henne. Läraren berättar att han först tänkte att det var en stukning så han sprang och hämtade en linda och lindade foten stenhårt. Därefter togs eleven till skolsköterska där hon fick ligga och de frågade om hon hade ont vilket hon svarade att hon hade.

Läraren säger att han inte tyckte att det var någon skillnad på denna skada mot normalt stukade fötter, men när eleven sa att det knäpper i foten bestämdes det att hon skulle åka till sjukhus och röntgas. Foten visade sig vara bruten på två ställen.

Angående sitt eget agerande tycker läraren att han kanske bagatelliserade skadan lite och säger att det är svårt att göra en bedömning. ”Där var väl jag kanske lite bagatell... eftersom hon var så stark och höll emot så kändes det som att ’nej men det är nog inte så farligt’ fast det egentligen var ganska allvarligt. Men det gick ju bra, hon fick gips och ett halvår gick hon med gips och rehabilitering och sen...”

2.1.2 Generellt

Utöver de konkreta händelser som både lärare och elever har erfarenhet om, framkom även en hel del övriga generella åsikter.

När vi frågar lärarna om det är vanligt förekommande med skador på idrotten säger de båda lärarna att skador som innebär att eleverna måste vara borta en längre tid från skolidrotten är väldigt ovanlig och händer inte ofta. De säger att de är mest mindre skador. ”Vi har haft något benbrott, vi har haft någon stukning, vi har haft fingrar som kläms lite och någon smäll, några bollar i ansiktet.”

Ett ämne som ett par elever har åsikter om är att de inte alltid frågar läraren om hjälp vid en skada. Resonemanget är att det tar lika lång tid om de själva går som om en lärare skulle göra det. En elev säger att han är rätt så orolig om han kommer att få hjälp av läraren eller inte. ”För att det känns som om läraren är mer upptagen av annat än att han ska komma och hjälpa mig.” Eleven menar att hela lektionen stoppas upp och då är det lika bra att han själv gör det. ”Han är ju inte direkt villig att stoppa lektionen.”

Ett ämne som lärarna tycker är extra oroligt är väntan på ambulans vid allvarliga olycksfall. De tycker att tiden går långsamt, att det är jobbigt att vänta och att eleverna blir oroliga. De menar att det är viktigt att lugna dels den skadade eleven men även de andra i klassen.

Ingen utav lärarna väljer däremot bort något speciellt moment från idrotten. Men de talar båda två om att bollekar och närkontaktsidrotter är moment där det finns en större risk för eleverna att skada sig och att det ofta sker olycksfall då.

Ett annat orosmoment för lärarna är de tillfällen eleverna är idrottshallen utan lärare. Det rör sig om tiden innan eller efter lektionen. ”Då har man ingen kontroll längre och då vet man inte riktigt vad som kan hända. Läraren berättar även att han ibland oroar sig egen skull i olika undervisningssituationer. Eleverna kan vara fullt uppmärksamma på deras aktivitet medan han som lärare har uppmärksamhet på andra saker och att det kan leda till att han själv är utsatt för fara.

Det finns ytterligare ett riskfyllt moment enligt lärarna som uppstår när idrottshallen hyrs av många andra grupper vilket kan leda till att utrustningen inte alltid står där det skall stå. Detta menar läraren är riskfyllt för eleverna eftersom det är eleverna som plockar fram och tillbaka materialet.

Något som eleverna gärna ser att lärarna gör är att de ger dem råd och rekommendationer om vad de skall göra efter att de skadat sig. En elev berättar att hon är nöjd med gymnasieläraren som hjälpte henne när hon skadade knäet men hon tycker att även denna lärare hade kunnat råda henne att uppsöka läkare.

En annan elev berättar att han tycker att lärarna skall gå efter regelboken och lära sig om de olika skadorna som kan hända under idrott, hur man kan åtgärda, vad man kan göra åt det. Det gör att man som elev känner sig trygg när man kommer till idrotten.

Eleverna har en del åsikter om lärarnas kunskap vid omhändertagande av olycksfall. En elev berättar att de flesta lärarna har varit ganska säkra och trygga med undantaget av lärarvikarier men det tycker hon är förståeligt eftersom de inte känner eleverna lika väl. Eleven har själv sett när andra elever har skadat sig under en lektion ledd av lärarvikarier där en kille bröt foten vid trampolin hopp. Eleven tycker att lärarvikarierna inte borde ha genomfört detta moment eftersom de inte hade säkerhetsmattor runt om och att nivån var alldeles för hög. När skadan inträffade säger eleven att lärarvikarierna blev rädda och eleven tror att de fick sig en tankeställare.

En annan elev tycker att alla lärare borde kunna ta hand om en skada. ”För det första för att man ska kunna känna sig trygg och sen för att gör man illa sig, så många skador blir ju bara värre om man inte tar hand om dem på direkten. Sen om folk inte kan avgöra vad det är för skador och man går runt eller förstör dem ännu mer så blir det bara värre.” Eleven berättar vidare att hon tycker att hjälp borde finnas till hands i skolan och att man som elev inte skall behöva gå runt en hel dag och sedan åka till sjukhus först när man kommer hem.

2.2 Förutsättningar

För att kunna besvara denna frågeställning har vi bitt eleverna svara på hur deras omhändertagande såg ut vad gäller resurser. Resurser innebär i detta sammanhang: lärare, skolhälsovård, första förband och möjlighet att ringa efter ambulans. Vi har även ställt en direkt fråga till lärarna om hur det ser ut med sjukvårdsutrustning på skolan. Vi har delat upp frågeställningen i kategorierna: resurser, kunskap och utbildning hos lärare och elever.

2.2.1 Resurser

Lärarna är mycket nöjda med skolhälsovården. Det finns en skolsköterska som arbetar på grundskolan och en som arbetar på gymnasiet så lärarna menar att det finns alltid någon där. Vidare säger de att samarbetet med skolhälsovård och idrottslärare alltid har fungerat bra och de känner sig trygga med att de elever som behöver uppsöka skolsköterska kan få den hjälp de

behöver. ”Vi har en skolsköterska som är på grundskolan då och så en som är på gymnasiet så det finns alltid någon här, det är ju väldigt tryggt för mig som lärare.”

Flera elever har fått hjälp av skolsköterska som antingen har funnits tillgänglig på sitt rum eller blivit ditkallad. Skolsköterska har bistått med lindor, kryckor eller värktabletter vid de olika skadorna.

Vad gäller första förband tycker en av lärarna att det kan vara en svag punkt och detta i och med att de är flera lärare i olika idrottshallar och de har även lektioner utomhus. Detta menar läraren leder till att förbandslådorna som de har börjar cirkulera lite. ”Så ibland får man springa runt och leta och det är inge bra.”

Eleverna vet inte riktigt vart första förband finns men de tror att det finns hos skolsköterska. En elev tycker att man borde ha ett första förband i idrottshallen och kan inte säkert säga om det finns nära eller inte.

En av lärarna säger att det inte finns någon fast rutin på hur förråden för första förband skall fyllas på och menar att det är en brist på deras skola just nu. Den andra läraren berättar att de har ett jättebra förråd i anslutning till idrottshallen som består av två stora väskor som de har köpt. Det finns då en ansvarig som fyller på dessa och lämnas upp till skolsköterskan för påfyllnad av förband, sax, plåster och kylpåse.

När de har utomhuslektioner tar lärarna med ett litet kitt som består av förband, sax och plåster. Lärarna berättar att ibland så glömmer de att ta med sig kittet och då kan det uppstå problem om olyckan är framme.

2.2.2 Utbildning och kunskap hos lärarna

En elev känner sig mycket nöjd med sin idrottslärares kunskap som visste hur man lade tillräta ett knä som var ur led. En annan elev har blandade upplevelser av lärarnas kunskap om att ta hand om skador. Hon tycker att vissa idrottslärare bör gå en specialkurs för skador.

En annan elev tycker att det är viktigt att idrottslärarna har utbildning inom området skador, att de inte alltid måste skicka vidare till skolsköterska utan kan ta hand om det själva. ”Ja jag tycker inte de behöver vara experter, men nån grundläggande såhär ska de ha.” Han tycker att

lärarna behöver veta mer än eleverna och detta för att man inte skall skada sig ytterligare eller förvärra skadan.

Lärarna upplever att de har tillräcklig utbildning och kunskap vad gäller de vanligast förekommande och mindre allvarliga skadorna och den ena läraren säger: ”Ja, de vanligast förekommande de har jag, känner jag järnkoll på alltså.” Den andra läraren säger: ”Med tanke på de incidenter vi har haft så kan jag känna att jag ändå känner mig trygg med den kunskap jag har.” Kunskapen har lärarna dels fått från lärarutbildningen och fortbildningar, men även dels från deras privata bakgrund och eget intresse.

När vi frågade en av lärarna hur det känns att vänta på ambulans vid ett olycksfall så svarar han att det är jobbigt men att man känner sig lugn om man vet vad man skall göra. ”Det är det alltid, men så länge man vet att man har kunskapen så är det en trygghet, men det är väldigt jobbigt i väntan och speciellt om eleverna runt omkring blir oroliga.”

2.2.3 Utbildning och kunskap hos eleverna

En elev upplever att han har fått bra undervisning i idrottsskador av lärarna på gymnasiet. Detta till skillnad från en annan elev som inte tycker att hon fått någon undervisning alls om det. ”Eller alltså kanske bara lite snabbt såhär men inte liksom nåt att vi har, mer teoretiskt kanske men inte att vi liksom har fått prova på varandra och sådär. För det tror jag man måste göra för att verkligen kunna sätta liksom, för att man kommer ihåg hur man ska göra.”

Den ena läraren berättar att de genomför ett moment i undervisningen i idrott och hälsa om idrottsskador, detta både på gymnasiet och på grundskolan. Idrottsskadeutbildningen för eleverna sker dels med en teoretisk lektion och dels med ett praktiskt tillfälle. Den teoretiska delen består av diskussioner om idrottsskador och hur man behandlar dem. Vid det praktiska tillfället får eleverna bl.a. öva hjärt- och lungräddning och lägga förband på stukade fötter. Detta följt av ett inläsningskompendium och ett skriftligt prov. ”Efter det så har de mycket kunskaper själva om hur de skall ta hand om våra idrottsskador.”

Läraren berättar vidare att många elever är väldigt intresserade av skador och att han bygger ofta undervisningen om idrottsskador efter elevernas egna frågor. Han tycker att det är ett viktigt område att kunna om man skall se till ämnet idrott och hälsa.

2.3 Idealt omhändertagande

För att kunna besvara denna frågeställning har vi frågat både lärare och elever om hur de skulle vilja att ett idealt omhändertagande såg ut. Vi har delat upp frågeställningen i kategorierna: ansvar, trygghet och kunskap samt resurser.

2.3.1 Ansvar

Både elever och lärare har en uppfattning om att elever till stor del själva skall kunna ta hand om ett olycksfall. En elev tycker att det viktigaste är att lärarna undersöker skadorna och att de kan ringa ambulans om det är något allvarligt. Han tycker även att om det inte är så allvarligt så kan man ta hand om sig själv.

Detta tycker även en annan elev som berättar att han har egen kunskap om hur han skall ta hand om sina skador. Han tycker att det är elevernas eget ansvar och att lärarna kan hjälpa till när eleverna inte kan. Lärarna skall även kunna ge råd till eleverna om så behövs och det tycker även samtliga elever är viktigt och önskvärt.

De råd eleverna vill ha är vad de skall göra efter att de skadat sig, om de skall uppsöka läkare, vila eller om specialishjälp behövs. De tycker inte att man själv skall behöva ta dessa beslut. Ett par elever tycker att det är skolsköterskas eller idrottslärarens ansvar att se till att skadan kollas upp ordentligt eftersom man som elev litar på vad de säger, speciellt när man är yngre.

Den ena läraren hoppas och vill att eleverna själva skall kunna behandla ett olycksfall och tillägger att det bl.a. är därför han vill ge eleverna en idrottsskadeutbildning. Om en elev skadar sig på idrotten är det alltid, enligt läraren, idrottsläraren som hjälper till. Men eleverna som skadar sig blir ofta tillfrågade om omhändertagande kan användas som undervisningsexempel. Då samlar läraren gruppen och visar hur omhändertagandet går till. Om detta säger läraren att han tror att kunskaperna från eleverna blir rätt stora. ”Det kanske är en utopi att tro att eleverna ska kunna ta hand om andra också. Det ligger väl på vårt ansvar också... nej ett bra omhändertagande måste ju ske från... med översikt av oss lärare.”

En elev anser att skolan har ansvar över eleverna och att vid hennes olycksfall borde skolan ha agerat annorlunda och gjort mer och om detta säger hon; ”Alltså med tanke på att jag var

så pass liten så lär det ändå vara typ skolsköterskans tror jag eller kanske idrottsläraren” Två andra elever tycker att det övergår till elevens eget ansvar i högstadiet eller gymnasiet.

En annan elev vill att lärare och skolsköterska skall undersöka skadan noggrant innan de tar ett beslut. Hon tycker att alla lärare skall kunna ta hand om skador. ”För det första för att man ska kunna känna sig trygg och sen för att gör man illa sig, så många skador blir ju bara värre om man inte tar hand om dem på direkten. ... Det skulle liksom finnas hjälp till hands i skolan. Man ska inte behöva gå runt hela dan och vänta på att få åka till sjukhus när man kommer hem.”

2.3.2 Trygghet och kunskap

Trygghet är ett återkommande tema som flera elever pratar om. En elev vill att lärarna skall behålla lugnet vid olycksfall och inte uppträda hysteriskt. Eleven vill att läraren skall ge mentalt stöd dvs. att prata och lugna eleven. Det är även viktigt att lärarna vet vad de skall göra eftersom deras sätt att agera påverkar eleverna mycket.

De två idrottslärare vi har intervjuat känner sig trygga med den kunskapen och erfarenheten de har vad gäller olycksfall och omhändertagande av skador. De vet vad de skall göra och hur de bör agera för att eleverna skall känna sig trygga och lugna vilket också är en av delar som är viktiga vid ett idealt omhändertagande av ett olycksfall.

Att det finns sjukvårdsutbildad personal på skolan tycker lärarna är viktigt och det gör att de känner sig trygga. ”Ja, det tycker jag att man vet att det finns någon back-up på skolan, att man inte står helt själv, någon som är sjukvårdsutbildad på riktigt. Det känns bra tycker jag. Så skulle det vara på alla skolor.”

En elev tycker att det som behövs är att idrottsläraren lär sig om olika skador som kan hända under idrott och hur man kan åtgärda dem. Han tycker att lärarna skall gå efter regelboken, som han själv uttrycker det, och det gör att man känner sig trygg som elev.

2.3.3 Resurser

Lärarna har en del åsikter om hur resurserna för omhändertagande av ett olycksfall kan förbättras. Ett önskemål är att det borde finnas en viloplatz i anslutning till idrottshallen med

en säng som har höjbar benände där man kan låta eleverna ligga vid ett olycksfall istället för på golvet i idrottshallen. Detta dels om det är en mindre skada som t.ex. fotstukning men även i de fall elever skadar sig allvarligt och måste vänta på ambulans.

Ett annat önskemål från lärarna är att skolan skulle ha ännu bättre fasta rutiner för hur de skall gå till väga om ambulans behöver tillkallas. ”Vem är det som skall åka med? Vem är det som skall ringa?” Eftersom det inte finns några fasta rutiner och att ett större olycksfall händer så sällan innebär det att lärarna i dagsläget får fatt besluten på plats. Tydligare riktlinjer skulle underlätta.

Det ideala för idrottslärarna vore att kunna vara två stycken med samma klass men eftersom det inte finns någon ekonomi för det vore en arbetstelefon en bra lösning. ”Vad vi borde ha egentligen som vi inte har, är när vi ändå är fem till tio minuter härifrån att vi inte har någon mobiltelefon med oss. Och det borde man kunna ha att man kan ringa om något händer. Det skulle bli omständigt om någonting hände att jag måste cykla tillbaka och lämna den eleven.” En av lärarna påpekar att det är ofta som eleverna har egna telefoner med sig.

Under intervjuerna med eleverna framkom det att flera av eleverna skulle önska att skolsköterska alltid finns på plats samt att material till omhändertagande av skada finns åtkomlig i idrottshallen. Flera elever berättar att skolsköterskan inte alltid är på skolan utan ofta är någon annan stans.

En annan elev som tycker att material för omhändertagande av skador skall finnas nära till hands tycker att det tar tid innan man får förband om man behöver det. Eleven vill att läraren skall hjälpa honom, att han skall veta vad han skall göra. ”Att hålla foten högt eller hålla armen högt eller ringa ambulans och försöka hålla mig lugn så att jag inte kommer i chocktillstånd.”

En annan resurs som en av lärarna önskar är tid. För att kunna förebygga skador som sker på lektionerna i idrott och hälsa önskar han att det fanns mer tid mellan lektionerna. Detta för att ha möjlighet att städa förråden samt iordning- och säkerställa material. Som det är nu prioriteras detta bort för att lektionerna skall kunna genomföras på utsatt tid. Läraren anser att det finns en skaderisk med oordning och ostädat i förråden. Läraren tillägger att eleverna dock

inte har förståelse för det skadeförebyggande arbetet utan är ivriga att starta lektionen eller har bråttom iväg.

En annan skaderisk är bollekar och för att undvika skador i samband med dessa aktiviteter berättar en av lärarna att han väljer mjuka bollar istället för de traditionella bollarna. Ännu en anledning till att han har valt mjuka bollar i sin undervisning är för att han tror att om en elev blir träffad av en hård boll kan det innebära att eleven får en dålig upplevelse av ämnet idrott och hälsa.

3 Sammanfattande diskussion

Syftet med denna uppsats var att undersöka elevers och lärares uppfattningar om samt upplevelser av den olycksfallshantering som sker i samband med idrott och hälsa. Efter intervjuer med både lärare och elever har vi sammanställt de viktigaste resultaten under varje frågeställning och syftet har uppnåtts. Därefter har vi i den sammanfattande diskussionen diskuterat resultatet, kopplat samman resultatet av vår studie med tidigare forskning samt reflekterat kring detta. Den sammanfattande diskussionen kommer att presenteras utifrån våra frågeställningar och har sedan mynnat ut i en slutsats.

Tillförlitligheten i denna undersökning kan diskuteras. Angående reliabiliteten finns viss metodkritik eftersom intervjuer är svåra att utföra identiska samt att det finns utrymme för missuppfattningar och egna tolkningar. Flera av elevernas olycksfall inträffade dessutom i unga år och det kan då påverka reliabiliteten. Generaliserbarheten är låg eftersom undersökningen är kvalitativ och resultatet av undersökningen endast gäller uppfattningar och upplevelser hos fem elever och två lärare. Angående validiteten i uppsatsen anser vi att syftet har uppnåtts.

3.1 Omhändertagande

Resultatet av vår undersökning visar att de personer på skolan som eleverna har blivit omhändertagna av har varit lärare eller skolsköterska. Elever har även blivit omhändertagna av ambulanspersonal, akutläkare samt vid mindre allvarlighetsgrad av sig själv. Enligt eleverna är inte alla lärare eller skolsköterskor tillräckligt uppmärksamma eller noggranna i sina bedömningar av en skada. De saknar även råd och rekommendationer om vidare behandling eller åtgärd efter att lärare eller skolsköterska har undersökt och agerat. Resultatet visar även att lärarna anser att det är mest skador av mindre allvarlighetsgrad som inträffar på skolan.

Resultatet av vår undersökning visar att de elever och lärare vi har intervjuat har erfarenhet av omhändertagande av olycksfall under skoltid och detta kan kopplas till tidigare forskning som har visat att olyckor som inträffar i skolan är vanligt förekommande. Detta framgår i Menckels studie som visar att det varje år uppskattningsvis skadas 35000 elever i skolan så allvarligt att de måste uppsöka sjukhus, vårdcentral eller dylikt. Ett resultat i vår undersökning visar att eleverna har uppsökt sjukhus efter att de skadat sig på skolan och med detta resultat

som bakgrund anser vi att en viktig aspekt kan vara att försöka minimera riskerna till att olycksfall sker i skolan i denna utsträckning, speciellt under lektioner i idrott och hälsa.

I vår undersökning framgår det även att eleverna har varit missnöjda med lärarnas och skolsköterskornas omhändertagande av deras olycksfall. Resultatet visar att en lärare säger att han ibland bagatelliserar de olycksfall som sker på skolan. Dessutom visar resultatet av vår undersökning att en lärare felbedömde ett olycksfall och behandlade skadan som en fotstukning när det var ett benbrott. Vi ställer oss frågan om läraren var tillräckligt uppmärksam vid olycksfallet? En möjlig förklaring till att läraren felbedömde situationen kan vara att lärarna känner tidspress eftersom de oftast är ensam ansvarig för många elever samtidigt. En annan förklaring kan vara att lärarna saknar kunskap samt erfarenhet av omhändertagande av olycksfall. Ytterligare en faktor som kan påverka är att lärarna kan ha svårt att bedöma hur allvarlig skadan är då eleverna reagerar och agerar på olika sätt vid ett olycksfall.

Gällande omfattning och omständigheter kring olycksfall säger resultatet av vår undersökning att de skador som eleverna har varit med om är främst vriststukningar och knäskador vilket ger visst stöd från tidigare forskning. Detta framgår i Karlssons studie som visar att den mest skadedrabbade kroppsdelen är knäna och därefter vristen och fingrar samt att den vanligaste typ av skada är stukningar och mjukdelsskador. Resultatet av vår undersökning visar även att lärarna anser att det är mest skador av mindre allvarlighetsgrad som inträffar på skolan och detta framgick även i Bergströms och Björnstigs studie där de säger att knappt hälften av skadorna har varit så allvarliga att eleven har varit hemma från skolan i två dagar eller mer. Resultatet av vår undersökning visar att lärarna inte alltid vet hur de skall agera när de allvarligare olycksfallen inträffar.

Enligt tidigare forskning visar Bergström och Björnstig att idrottshallen är en av de platser där flest skador inträffar. Detta hävdar även LaFlamme och Menckel i sin studie. De flesta skador uppstod dessutom under idrottsaktiviteter enligt studien av Jacobsson, Bek-Jensen och Jansson samt Bergströms och Björnstigs studie. I resultatet av vår undersökning framgår det att eleverna har erfarenhet av skador som har skett under idrottsaktivitet eller i idrottshallen. Med detta i åtanke funderar vi över om lärare i idrott och hälsa är införstådda med att det är vanligt förekommande med olycksfall i skolan och att ta hand om olycksfall i skolan därmed blir en stor del av deras arbete. Vi anser att lärare i idrott och hälsa därför kan fungera som en

nyckelperson på skolan inom området olycksfall och det kan vara något att ha i åtanke i sin yrkesroll som lärare i idrott och hälsa.

I vår undersökning berättar lärarna om olika orosmoment vad gäller olycksfall på lektioner i idrott och hälsa. Enligt dem är bollekar och närkontaktsidrotter ett moment i undervisningen där det finns en större risk för eleverna att skada sig. Deras erfarenhet är att det är under dessa aktiviteter som det ofta sker olycksfall. Detta har även framkommit i tidigare forskning och då bland annat genom Karlssons enkätstudie som visar att bollidrott, lagidrotter och idrottsgrenar där kroppskontakt är tillåtet står för mer än hälften av alla skador. Karlsson berättar även i sin enkätstudie om att det i svenska medier har debatterats kring huruvida vissa moment i idrott och hälsa är mer olycksdrabbade än andra. En annan studie som visar att bollspel är den aktivitet där flest skador inträffar är LaFlammes och Menckels rapport. Då resultatet av våran undersökning samt tidigare forskning pekar på samma orosmoment anser vi att det kan vara bra att som lärare i idrott och hälsa ha detta i åtanke vid planering av sin undervisning. Vid planeringen kan exempelvis bollidrotternas regler utformas annorlunda samt att eleverna använder mjuka bollar för att minimera olycksfallsrisken under dessa moment.

3.2 Förutsättningar

Resultatet av vår undersökning visar att lärarna är mycket nöjda med skolhälsovården och att samarbetet dem emellan alltid har fungerat bra. Lärarna känner sig även trygga med att eleverna kan få den hjälp de behöver hos skolsköterskan på deras skola. Dock visar tidigare resultat av vår undersökning att eleverna har varit missnöjda med lärarnas och skolsköterskornas omhändertagande av deras olycksfall. Åsikterna går härmed isär hos elever och lärare i vår undersökning. En förklaring till detta kan vara att eleverna har erfarenheter från tidigare skolår och därmed talar om andra lärare och skolsköterskor.

Vad gäller första förband visar resultatet i vår undersökning att lärarna anser att det kan vara en svag punkt eftersom de inte har fullständiga rutiner kring hanteringen av detta. Det framgår även att eleverna inte riktigt vet vart första förband finns. Eftersom elever och lärare är av samma åsikt angående första förband, förstärker det behovet av att skolan har ett fungerande system och rutiner när det gäller detta område.

Resultatet av vår undersökning visar att eleverna anser att lärarnas utbildning och kunskap inom området skador är viktig. Lärarna själva upplever att de har tillräcklig utbildning och kunskap och de känner sig trygga med den kunskap de har. Enligt tidigare forskning har LaFlammes och Menckels rapport visat att de svenska skolorna är en av våra största arbetsplatser. Med detta i åtanke menar LaFlamme och Menckel att det är viktigt att skolan representeras av en god miljö. Detta framgår även i Menckels skrift där hon menar att eftersom eleverna inte kan välja sin arbetsplats är det särskilt viktigt att de har en säker och trygg arbetsmiljö. Utbildning och kunskap inom området skador hos lärare på skolan kan enligt oss bidra till en säker och trygg arbetsmiljö för eleverna. Eftersom skolan är den plats som eleverna vistas i större delen av vardagen är detta en viktig aspekt anser vi, vilket även LaFlamme och Menckel menar i sin studie. De menar även att eleverna skall kunna utvecklas både intellektuellt och socialt utan att skadas eller riskera att skadas.

Vad gäller utbildningen och kunskapen hos eleverna visar resultatet av vår undersökning att lärarna anser att eleverna har bra förutsättningar för att ta hand om olycksfall som sker i skolan. Enligt lärarna bedrivs bra undervisning för eleverna om detta och de anser att eleverna besitter goda kunskaper i ämnet. Resultatet av vår undersökning visar dock att eleverna har olika åsikter om deras kunskap om att ta hand om olycksfall. En elev menar att hon inte har fått någon undervisning alls i ämnet och en annan säger sig ha fått goda kunskaper från skolan. Här går åsikterna isär och eleverna samt lärarna kommer från samma skola.

Som tidigare nämnts menar Hammarström i Menckels skrift att ett kännetecken för ett bra arbetsmiljöarbete är att det finns ett handlingsprogram för att minska idrottsskador. Hammarström talar om att undervisningen i idrott och hälsa bör vara mer hälsoinriktad istället för prestationsinriktad och att ordentlig uppvärmning samt mjukare bollar kan vara faktorer som minskar idrottsskador. I vår undersökning uppger en av lärarna att han väljer mjuka bollar istället för de traditionella bollarna för att undvika skador i samband med bollidrott. Han talar inget om att undervisningen bör vara mer hälsoinriktad istället för prestationsinriktad utan berättar om att en ytterligare anledning till att han har valt mjuka bollar i sin undervisning är för att minimera en dålig upplevelse av ämnet idrott och hälsa. Han tror att om en elev blir träffad av en hård boll kan det innebära att eleven får en dålig upplevelse av ämnet. Att få en bra upplevelse av ämnet idrott och hälsa kanske kan ses som mer hälsoinriktad än prestationsinriktad undervisning? Detta kan innebära att läraren handlar

enligt Hammarströms kännetecken för ett bra arbetsmiljöarbete utan att vara medveten om detta.

Även SOU:s barnsäkerhetsdelegation menar i tidigare forskning att kunskap om förebyggandet av idrottsskador måste finnas hos ledare inom barn- och ungdomsidrotten. De menar även att de som är närmast barnen har stor möjlighet att påverka och det är därför viktigt att förmedla den kunskap som finns. Vi menar då att en lärare i idrott och hälsa har stora möjligheter att lära ut, förmedla och påverka eleverna på många olika sätt inom detta område. Genom de val du gör som lärare i din undervisning kan du påverka eleverna både medvetet och omedvetet vilket kan leda till att eleverna i sin tur gör val som påverkar deras framtid.

I resultatet av vår undersökning kan vi dra paralleller till lärarnas olika val i arbetet som påverkar olycksfallshandlingen och hur skador kan förebyggas. Resultatet visar att en av lärarna inte upplever att de har fungerande rutiner kring första förbandslådan. Det framgår dock även att lärarna säger att omhändertagande av olycksfall fungerar bra. Trots att det inte finns några bra rutiner kring första förbandslådan upplever lärarna att olycksfallshandlingen fungerar bra. Båda lärarna berättar även att de vid idrottslektioner utomhus inte alltid får med sig något första förband. Vi kan därför dra paralleller till lärarnas val om hur de väljer att arbeta med rutiner kring t.ex. första förbandslådan. I dessa situationer ställer vi oss frågan om lärarna gör medvetna eller omedvetna val, d.v.s. om lärarna gör ett medvetet val att inte ta med första förbandslådan t.ex. vid lektioner utomhus av olika skäl eller om lärarna av misstag glömmer att ta med det? Vi menar att det skall finnas tydliga riktlinjer och rutiner kring första förband. Att eleverna berättar att de inte riktigt vet var första förband finns förbättrar inte situationen.

3.3 Idealt omhändertagande

Resultatet visar att både elever och lärare är av den uppfattningen att det är eleverna själva som till stor del ska kunna ta hand om ett olycksfall. Lärarna ger eleverna idrottsskadeutbildning men säger att det ändå är lärarens ansvar att ta hand om de olycksfall som inträffar på deras lektioner. Eleverna anser att det är skolans och framförallt idrottslärare samt skolsköterskans ansvar att undersöka och ta hand om en skadad elev. Eleverna tycker

även att lärarna skall ge eleverna råd om vad de skall göra efter ett olycksfall och att de inte själva skall behöva ta dessa beslut.

Resultatet visar att kunskap om omhändertagande av olycksfall samt trygghet är viktigt enligt både lärare och elever. De talar om vikten att lugna både den skadade eleven samt övriga elever. Eleverna talar om vikten om att läraren känner sig trygg i sin kunskap. Lärarna berättar att de känner sig trygga med den kunskap de har.

Vad gäller resurser för ett idealt omhändertagande visar resultatet att lärarnas önskemål om bättre resurser är att det finns en viloplats i anslutning till idrottshallen, bättre fasta rutiner för tillkallande av ambulans, mer tid mellan lektioner, gärna två lärare på samma tjänst samt en arbetstelefon. Eleverna önskemål är att skolsköterskan alltid skall finnas på plats och att första förband alltid skall finnas tillgängligt.

När det handlar om säkerhet och trygghet tycker SOU att man kan ställa krav på barns och ungdomars miljö. LaFlamme och Menckel menar att den fysiska miljön på skolan kan vara en del av det förebyggande arbetet. Vår åsikt om detta är att trygghet är otroligt viktigt för barn och ungdomar i skolmiljön och vi håller med om vad den tidigare forskningen visar, d.v.s. att den fysiska miljön kan fungera som skadeförebyggande arbete.

Som en del av lärarens ansvar och kunskap anser vi att man som lärare kan ha i åtanke att inkludera skadeförebyggande arbete i sin planering av idrottsundervisningen. Ett förebyggande exempel att ha i åtanke är, enligt Bergström och Björnstig, att minska inslag av de tävlingsrelaterade idrotterna på lektionerna i idrott och hälsa. Resultatet i vår undersökning har visat att de moment som lärarna anser vara präglade av mycket olycksfall är framförallt bollidrotter och närkontaktsidrotter. Som lärare anser vi att dessa olycksdrabbade moment kan planeras särskilt noga för att undvika olycksfall.

Resultatet har visat att en av lärarna tror att innebörden av att elever skadar sig under bollspel på lektioner i idrott och hälsa bidrar till att eleven får en dålig upplevelse av ämnet. Vi håller med om detta och vi anser att upplevelsen av enskilda moment som t.ex. bollspel kan påverka eller kanske t.o.m. förstöra elevers uppfattning om idrott. Det är en viktig aspekt att fundera över.

3.4 Slutsats

Syftet med denna uppsats var att undersöka elevers och lärares uppfattningar om samt upplevelser av den olycksfallshantering som sker i samband med idrott och hälsa. Tidigare forskning har visat att det är vanligt förekommande med olycksfall i skolan och då ofta under idrottsaktivitet. Då vår studie är en kvalitativ undersökning har vi inte haft för avsikt att jämföra vårt resultat med tidigare studier och ingen slutsats kommer att dras kring detta. Vi kommer i vår slutsats att redogöra för kärnan av resultatet.

Slutsatsen av vår undersökning visar att elever samt lärare har många upplevelser och uppfattningar om olycksfallshantering som sker i samband med idrott och hälsa i skolan. Å ena sidan visar resultatet att både elever och lärare är av den uppfattningen att det är eleverna själva som till stor del ska kunna ta hand om ett olycksfall. Å andra sidan visar resultatet även att eleverna anser att det är skolans och framförallt idrottslärarens samt skolsköterskans ansvar att undersöka och ta hand om en skadad elev.

Eleverna talar även om vikten av att idrottsläraren känner sig trygg i sin kunskap om olycksfallshantering. Lärarna i sin tur berättar att de känner sig trygga med den kunskap de har. Resultatet visar även att eleverna anser att lärarnas utbildning och kunskap inom området skador är viktig. Lärarna själva upplever att de har tillräcklig utbildning och kunskap och att de känner sig trygga med den kunskap de har.

3.5 Fortsatt forskning

Efter genomförandet av denna undersökning anser vi att det vore intressant att undersöka detta område i ett vidare perspektiv. Ett sådant perspektiv som vi anser vara intressant är att undersöka idrottslärarutbildningen på Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholm. Vi skulle då vilja undersöka Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholms styrdokument för att se vad de har för kursplan och mål för olycksfallshantering i grundskolan. Vidare skulle vi vilja undersöka vilka kunskaper inom området olycksfallshantering studenterna förskaffar sig och framförallt om de överrensstämmer med styrdokumentet. Till sist skulle vi vilja undersöka kunskaperna hos de lärare på Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholm som undervisar i idrottslära.

4. Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Enkätmaterial, v 12-13, *I författarnas ägo*.

Intervjuer, v 14, med elever och lärare, bandupptagning med utskrifter, *I författarnas ägo*.

Tryckta källor:

Barnsäkerhetsdelegationen, *Från barnolycksfall till barns rätt till säkerhet och utveckling*, Statens offentliga utredningar, 2003, (Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB, 2003).

Bergström, Erik, Björnstig, Ulf, "Epidemiology and clinical features of 307 cases registered at hospital during one school year", *Scand J Prim Health Care*, (1991; 9), s. 209-16.

Jacobsson, Bo, Bek-Jensen, Hanne, Jansson, Bjarne, "One year's incidence of school accidents and their severity in a Swedish municipality", *Scand J Prim Health Care*, (1986; 4:213-7), s. 213-217.

Johansson, Bo, Svedner, Per Olov, *Examensarbetet i lärarutbildningen: undersökningsmetoder och språklig utformning*, (Uppsala: Kunskapsföretaget, 2001).

Karlsson, Rikard, "Elevskador i idrott och hälsa", *Tidskrift i gymnastik och idrott*, 8 (1997), s. 15-20.

LaFlamme, Lucie, Menckel, Ewa, *Elever skador & skolmiljöer: skademönster och rikssituationer*, (Stockholm: Folkhälsoinstitutet, 1998).

Menckel, Ewa, *Skololycksfall och skolan uterum – fakta, forskningsfrågor och förebyggande exempel*, (Stockholm: SB Offset, 1994).

Regeringens proposition 2001/02:14, *Hälsa, lärande och trygghet*, (Stockholm, 2001).

Bilagor

Bilaga 1 – Missivbrev

Hej!

Stockholm 2006-03-07

Vi heter Anna Lindgren och Teresa Sjölin och studerar till idrottslärare vid Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. Vi skriver just nu vårt examensarbete, vilket handlar om skador i skolan. Syftet är att ta reda på hur elever och lärarna uppfattar olycksfallshanteringen under lektioner i Idrott och hälsa.

I vårt examensarbete kommer vi att intervjua ca fyra elever när det gäller skador som uppstått under skoltid. Eftersom vi vill intervjua elever som har någon erfarenhet av detta kommer vi först att dela ut en enkät. Bland de elever som i enkäten svarar att de har skadat sig under lektioner i Idrott och hälsa väljer vi slumpvis ut fyra för intervju. Svaren från enkäten kommer inte att redovisas i examensarbetet.

I examensarbetet kommer alla intervjuer att presenteras anonymt. Ni och era barn kan när som helst under denna process ställa frågor eller avbryta deltagandet. Vi ber därför att ni skriver under med ert namn och om ni vill delta i vårt examensarbete.

Undersökningen kommer att genomföras under vecka 12 och 13. Välkommen med frågor om ni undrar något.

Tack på förhand!

Anna Lindgren, 070-460 05 23, 08-89 46 09

Teresa Sjölin, 070-928 57 02, 08-36 10 26

Namn och klass: _____

Vill du delta i vårt examensarbete?

JA

NEJ

Målsmans underskrift: _____

Bilaga 2 – Frågeområden, intervju

Eleverna

Berätta om din skada. Vad hände?

Åtgärd? Vag gjorde läraren?

Hur upplevde du lärarens omhändertagande?

Känner du dig nöjd med lärarens agerande så här i efterhand? Om inte nöjd, hur annars?

Eventuellt fler skador...

Hur upplever du lärarens omhändertagande generellt?

Hur skulle du vilja att ett omhändertagande ser ut?

Lärarna

Hur vanligt förekommande är skador på Idrott och hälsa? Händer det ofta?

Hur upplever du det här?

- Tycker du att du har tillräcklig kunskap? Om ja/nej, på vilket sätt?
- Tycker du att du har tillräcklig utbildning? Om ja/nej, på vilket sätt?
- Tycker du att du får du stöd av andra på skolan?
- Undviker du vissa moment? Vilket och varför?
- Finns tillräckliga resurser? 1:a förband?

Har du några konkreta händelser, exempel på olycksfallshantering?

Hur skulle du vilja att ett omhändertagande ser ut?

Bilaga 3 – Enkät

Vi heter Anna Lindgren och Teresa Sjölin och studerar till idrottslärare vid Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. Vi skriver just nu vårt examensarbete, vilket handlar om skador i skolan. Syftet är att ta reda på hur elever och lärarna uppfattar olycksfallshanteringen under lektioner i Idrott och hälsa. Var vänlig fyll i denna enkät så återkommer vi vid en ev intervju.

1. Har du skadat dig i skolan under Idrott och hälsa? **Ja** **Nej**

Om du inte har skadat dig behöver du inte svara på resten av frågorna. Tack!

2. Hur många gånger har du skadat dig på idrotten? _____

3. Hur gammal var du då? _____

4. Vilken typ av skada? **Näsblod** **Tandskada** **Illamående**

Svimfärdig **Sårskada** **Stukning** **Knäskada**

Urledvridning **Benbrott** **Huvudskada**

Nacke/rygg **Annat** **Vad?** _____

5. Fick du hjälp av någon vuxen på din skola? **Ja** **Nej**

6. Behövde du uppsöka läkare pga. skadan? **Ja** **Nej**

7. Finns det något annat du vill tillägga? _____

_____

_____

8. Får vi intervjua dig om skador i skolan? **Ja** **Nej**

9. Namn och klass: _____

Tack för att du svarade på våra frågor!

Anna och Tessa

Bilaga 4 – Litteratursökning

VAD?

Vilka ämnesord har du sökt på?

Ämnesord	Synonymer
<i>Skador i skolan</i> <i>Elevskador och skolidrott</i> <i>Krishantering i skolan</i> <i>Trygghet</i> <i>Olycksfall barn</i>	

VARFÖR?

Varför har du valt just dessa ämnesord?

Vi vill ha information om skador som sker i skolan och vi har valt skolidrotten som område. Vi utökade senare våra sökord med olyckor och barn för att finna litteratur om skador som sker utanför skolan.

HUR?

Hur har du sökt i de olika databaserna?

Databas	Söksträng	Antal Träffar	Antal relevanta träffar
<i>GIH:s biblioteks databas</i>	<i>Skador i skolan</i>	<i>7</i>	<i>1</i>
	<i>Elevskador och skolidrott</i>	<i>2</i>	<i>2</i>
	<i>Krishantering i skolan</i>	<i>1</i>	<i>0</i>
	<i>Trygghet</i>	<i>11</i>	<i>1</i>
	<i>Olycksfall barn</i>	<i>8</i>	<i>2</i>

KOMMENTARER:

En av träffarna (elevskador och skolidrott) gav ett examensarbete som innehåller ett flertal ytterligare referenser, de två artiklarna samt Ewa Menckels skrift.